

Taide ja luonto

Kirj. K. Kautsky

Tieteitten harrastaminen ei ole ainoa, jolla ihminen voi vastustaa aineellisen työn kasvavaa yksitoikkoisuutta ja luoda hengelle sitä toiminnan monipuolisuutta, mitä ihmisen myötäsytynneet taipumukset kaipaavat. Toinen keino on taide, paljoo vanhempi keino sekä sen lisäksi sellainen, joka on alusta pitäen ollut paljoo suuremman piirin saatavissa kuin tiede.

Kuta enemmän työn tuottavuus kasvaa ja suo ihmiselle aikaa luoda tuotteita yli elämän hätätarpeen tai voittoa enemmän joutoaikaa, sitä enemmän hän käyttää tuotantovoimaansa luodakseen ei ainoastaan välttämättömiä elintarpeita, vaan myöskin nautinnonvälineitä, jotka valmistavat hänelle voimakkaampia, monipuolisempia kiihotuksia. Alkeellisimmat näistä käyvät vatsan tai nenän kautta, kuten alkoholi ja tupakka. Toiset, hienommat, toisin sanoen monipuolisemmat, ovat sellaiset, jotka saattavat hengen toimimaan, antavat sävelten, värien, muotojen, tun-

teitten, kohtaloitten vaikuttaa siihen monipuolisemmin kuin joka-päiväisessä elämässä on tarjolla. Jo eläinkunnassa nähdään taipumuksia tämän suuntaisiin nautinnoihin. Eräässä "Taide ja sivistys" nimisessä kirjoitussarjassa "Zeitschrift für Plastik" lehdessä (Wien 1885) sanoin tästä muun muassa:

"Muutamilla apinalajeilla on voimakkaat ääninelimet, joilla he panevat huvikseen toimeen tuntikausia kestäviä konsertteja. Siten erityiset gibbonlajit, mölyapina, ehkäpä myöskin gorilla ja orangutang, joiden uroksella on kurkkupussi, joten hän voi ilahduttaa itseään pelettavalla äänellä — — —. Darwinin poika Francis Darwin huomasi Lontoon eläintieteellisessä puistossa erään gibbonin, joka lauloi helakalla, musikaalisella äänellä — — —. Savage kertoo, että mustat simpanssit kokoontuvat usein laumoissa antamaan jonkunlaista konserttia, jolloin he lyövät kepeillä onttoihin, kumiseviin puihin. Rumpu oli siis ensimmäinen musiikin väline. Tapaamme sen levinneen monien villien keskudessa yksinkertaisimmassa muodossa australialaisilla, jossa nainen rummuttaa kengurun nahkaa, minkä hän pingoittaa reisiensä ylitse. Soiton tuottama huvi on kuitenkin jo aikaisin ajanut ihmisen valmistamaan taiteellisempia soittimia. Lartet on kuvannut kaksi peuranluista ja sarvenkappaleista valmistettua huilua, jotka olivat löydetty luolista yhdessä piikivityökalujen ja nykyään sukupuuttoon kuolleiden eläinten jätteiden kanssa".

Näiltä ajoilta on myöskin löydetty kuvanleikkauksia, piirustuksia luihin ja seinämaalauksia. Ja varmaankin silloin jo tunnettiin seikkailukertomuksia, satuja ja tarinoita. Tästä tosin ei ole säilynyt mitään jälkiä, sillä niitä kerrottiin

myötäsytynyt. Se ei kuitenkaan ole yksinomaan vaihtelevaisuuden halua. Soittoon liittyy, kuten tunnettu, melua, mutta melun moninaisuus ei vielä läheskään ole musiikkia. Eihän romukauppakaan ole taideteos.

Luonnon taidetta

suullisesti. Mutta nykyään taapaamme sellaisia jotenkin alhaisella asteella olevilla kansoilla. Hottentoteilla esimerkiksi on rikas rurous, kauniita satuja ja kertomuksia.

Taiteellinen tunne ei ole sivistyksen tuote. Se on ihmisessä

Ihmishengelle ei ole, kuten jo olemme nähneet, synnynnäistä ainoastaan monipuolisuuden halu, vaan myöskin pyrkimys kuvan yhtenäisyyteen, jossa moninaisuus kokoontuu. Itse luonnossa, josta ihminen saa voimakkaimmat taiteelliset vaikutelmat, tapaa hän

kaikkiällä voimien tasapainon tai paremmin pyrkimyksen saattamaan jälleen voimaan yhä uudelleen häiriytyvää tasapainoa. Yksityisessä elimistössä samoin kuin eliöitten systeemissä on jokainen osa välttämätön kokonaisuuden tasapainon kuntoon saattamisessa. Niinpä voi taiteellisen vaikutuksenkin saada aikaan ainoastaan sellainen moninaisuus, jossa kaikki osat yhdessä muodostavat kokonaisuuden, joka näin vaikuttaa tulokseen, joka esittää joko tasapainotilaa tai liikettä häirityn tasapainotilan palauttamiseksi.

Taideteos muodostuu luonnon mukaan osien moninaisuudessa ja tarpeellisessa yhtenäisyydessä, jotka vaikuttavat toisiinsa tasapainon palauttamiseksi.

Taideteos muodostuu luonnon mukaan osien moninaisuudessa ja tarpeellisessa yhtenäisyydessä, jotka vaikuttavat toisiinsa tasapainon säilyttämiseksi tai saavuttamiseksi. Se eroaa luonnosta kuitenkin siinä, että se samoin kuin kaikki, mikä on tietoisien toiminnan tulos, palvelee jotakin tarkoituserää, kun taas luonnolla ei ole mitään tarkoituserää. Tasapainon säilyttäminen tai alituinen uudistaminen eliöissä samoin kuin eliöitten systeemissä ei ole luonnon tarkoituserä, jota ilman niitä ei olisi, ei voi olla. Eliöt, joilla on tietoisuutta, eivät ole olemassa ainoastaan sentähden, että he ovat; ne tahtovat olla olemassa, tahtovat vaurastuttaa ja kehittää kaikkia voimiansa ja asettavat itsellensä tähän päämäärään tähtäviä tarkoituseriä. Samoin tekee taiteilijakin; hänkin tahtoo saavuttaa määrätyn vaikutuksen. Eipä itse taide taidetta vartenkaan ole tarkoituksetonta taidetta; se vain ei aseta päämääräkseen vaikuttamista yleisöön, vaan taitelijaan it-

seensä. Ensimmäiset taiteilijat, jotka harjoittivat l'art pour l'art, taide taiteen vuoksi, olivat ehkä nuo mustat shimpanssit, jotka rummuttivat onttoja puita, ilmeisesti ei yleisön, vaan oman itsensä huvittamisen tarkoituksessa.

Mutta jo eläinmaailmassakin useimmat taiteelliset esitykset, esimerkiksi laululintujen rakkauslaulut, tarkoittavat vaikuttamista toisiin, ja samoin on laita sosiaalisten ihmistenkin keskuudessa. Ja kuta monipuolisempaa yhteiskunnallinen elämä, sitä moninaisempia myöskin ne vaikutukset, joita taiteilija koettaa synnyttää ja todella synnyttääkin toisissa, siis hänen yhteiskunnallinen vaikutuksensa. Vaikka riippuukin etupäässä hänestä itsestään, mitä vaikutuksia hän tahtoo saada aikaan, niin on hän itsekin yhteiskunnan tuote. Ja vaikutukset, jotka hän todella saavuttaa, riippuu samoin yhteiskunnan edellytyksistä.

Vaikka taiteilija on tarkoituseräänsä nähden riippuvainen yhteiskunnasta, josta hän elää, niin on hänellä toiselta puolen vapaus valita kaikkien niiden tarkoituseriä välillä, jotka liikuttavat hänen yhteiskuntaansa. Tuskinpa on inhimillistä tarkoituserää, joka ei sopisi taiteellisesti käsiteltäväksi. Taiteilija voi yhtä hyvin palvella himokkuutta kuin uskontoa, politiikkaa samoin kuin rakkauden kaipunta, taistelua samoin kuin miellyttäviä nautinnoita, voitonriemua samoin kuin kieltäytymistä j. n. e.

Samoin kuin tarkoituserään nähden on taiteilija yhteiskunnasta riippuva myöskin tekniikkaan nähden. Mutta erehdyttäisiin, jos uskottaisiin, että taiteen olemukseen kuuluva moninaisuus olisi etsittävä sen käyttämien keinojen moninaisuudessa. Se on vain sen

saavuttamain vaikutusten moninaisuudessa. Heinen jonkun laulun neljä riviä voivat osottaa enemmän taidetta, tehdä syvemmän ja monipuolisemman vaikutuksen kuin Felix Dahnin romaanien neljä nidosta. Pari esim. Böklinin vetäisemää lyijykynän piirtoa josakin luonnoksessa voivat saattaa mielikuvituksemme mitä monipuo-

muodostaa näiden suoran vastakohtaan. Puhutaan usein luonnon ja taiteen välisestä vastakkaisuudesta, ja kumminkin on jälkimäinen erottamattomassa yhteydessä edellisen kanssa. Ainoastaan luonnon maaperästä voi taide ammentaa yhä uusia voimia. Luonnolla täytyy luonnollisesti ymmärtää sen kokonaisuutta, siis myöskin ihmis-

Luonnon luoma kauneus peittää ihmisten luoman kurjuuden

lisimpaan toimintaan, kun taas A. v. Wernerin joku huolekkaasti valmistettu jättiläisteos ei kiinnitä mieltämme minuutiksikaan.

Taide koettaa saavuttaa luonnon moninaisuuden synnyttämiä vaikutelmia yksinkertaisemmillä keinoilla kuin se. Keinojen yksinkertaistuttamisessa samoin kuin tar koitusperien asettamisessa se koskettaa tekniikkaan ja talouselämään. Mutta siitä huolimatta se

henkeä, joka luonnon monipuolisimpana tuotteena on meille sekä sen huippukohtana että taiteen parhaana ja korkeimpana kohteena. Taiteen täytyy myöskin henkistä elämää esittäessään pyrkiä luontoon, oppia luonnosta. Jos yhteiskunta verhoaa hengen toiminnan sovinnaisuuden kaapuun ja tekee siten tämän toiminnan yksitoikkoiseksi sekä luonnottomaksi, niin taitelijan tehtävä on tällöin

keksiä hengen luonnolliset ominaisuudet ja tuoda ne nähtäviksemme sellaisissa tiloissa, joissa ne pääsevät vapaaseen kehitykseensä.

Luonnon tapaamme aina taiteen alkulähteenä. Mutta sitävastoin sen alue loppuu siellä, missä tekniikka ja talouselämä alkavat yksinkertaistuttamis- ja tasoittamisyrittämyksineen. Missä talouselämä vallitsee ja saa tekniikan korkeimpaan kehitykseensä, siellä lakkaa taide.

Ylistämme esimerkiksi kudonta-teollisuuden nykyaikaisten koneitten summatonta tuottavaisuutta. Mutta nämä voivat vaikuttaa ainoastaan sillä edellytyksellä, että kaikkien kansallispukujen sijaan astuu sama yksitoikkoinen joukkopuku. Muinoin täytyi villin itsensä valmistaa pukunsa, peitota kaatamansa saaliin nahka, itse leikata se; hän myöskin halusi koristaa sen karhuun kynsillä ja metsäkarjun hampailla; kirjavilla höyhenillä ja kaikenlaisilla turkiksilla. Jokainen teki sen eri tavalla; se vaati paljon työtä, mutta synnytti pukujen loppumattoman moninaisuuden. Housut ja takki, jotka ovat puku-teollisuudesta lähtöisin, vaativat paljon vähemmän työtä ja tunkevat villien sekä puoliraakalaisten keskuudessa syrjään näiden kansalliset puvut. Mutta taiteellinen vaikutus menee tiiposen tiehensä.

Yksinpä varsinaiset taideteoksetkin joutuvat kärsimään nykyaikaisen talouselämän ja sen luomain työn tuottavaisuuskeinojen alaisina. Eräs goottilaisuuden viehättävyyksiä on sen rakennusten jokaisen yksityisen osan yksilöistyminen. Jokainen pylvään pää, jokainen vesiallas oli itsenäinen taideteos, taiteilijan luoma mielensä mukaan, mutta kumminkin kokonaissuunnitelmaa silmäläpittäen. Useimmissa niissä goo-

tilaisissa kirkoissa, joiden rakentamista vielä nykyaikana pidetään tarpeellisena, valmistetaan kaikki nämä osat parin kaavakkeen mukaan. Tällaiset uudet kirkot ovat yhtä ytimettämiä ja ikävyyttäviä, kuin vanhat viehättävien aiheittensa runsauden kautta — jotka eivät aina olleet laadultaan hurskaita, usein sangen humoristisia ja sarkastisia.

Tästä taiteen ja talouselämän välisestä vastakkaisuudesta huolimatta taiteellinen tarve kasvaa taloudellisen edistyksen rinnalla, jopa juuri sen kautta.

Kuu materialistinen historiankäsitely sanoo, että taloudellinen kehitys on kaiken yhteiskunnallisen kehityksen vaikutin, että se viime kädessä määrää kaikki henkisen elämän muutokset, niin ei tätä ole käsitettävä siten, että hengen toiminta olisi vain kuvastaa passiivisesti kaikki vaikutukset, joita talouselämä synnyttää, ja että tämä olisi kaiken henkisen elämän ainoa perustus. Se on ainoastaan sen muutoksien ainoa perustus, ja nämä eivät ole yksinkertaisesti siinä, että henki koneellisesti seuraa kaikkia muutoksia, joita talouselämässä tapahtuu. Jos henkistä elämää kutsuttaisiin taloudellisen heijastukseksi, ei tämä olisi erittäin onnistunut sanontatapa. Tosin ihmisen täytyy ensin elää, ennenkuin hän voi runoilla tai harjoittaa filosofiaa; huoli elämän välttämättömistä tarpeista, tuotannon tarpeet, tunkeutuvat aina esiin ja määräävät myöskin tahtomistemme ja ajattelemistemme. Mutta silti ei ole sanottu, että henki aina mielellään mukautuu aineellisen elämän tarpeisiin, että se ei koeta kapinoida sitä vastaan, sillä sen tarpeet, sen myötäsytntyneet tarpeet ovat, kuten olemme nähneet, ristiriidassa tuotannon tarpeitten kans-

sa. Kun jälkimäiset pyrkivät yksitoikkoisuuteen, tavoittelevat hengen tarpeet moninaisuutta. Siten taiteilijan ja ajattelijan sekä taidetta ja ajattelemista harrastavain ihmisten henki yleensä helposti vastaa talouselämän tarpeisiin vastalauseella, kapinalla. Tämäkin on kumminkin talouselämän määräämä samoin kuin alistumiin sen käskyihin, ja talouselämän tarpeista riippuu viime kädessä, saavuttaako sitä vastaan suunnattu kapina merkitystä ja minkälaisen merkityksen. Ei ainoastaan talouselämään mukautuminen, vaan myöskin taistelu sitä vastaan on taloudellisesti määrätty.

Kun sanotaan, että Ibseniä voidaan ymmärtää ainoastaan hänen pikkuporvarilliselta tasoltaan katsoen, ei silti ole sanottu, että hän olisi vastaansanomatta mukautunut pikkuporvarillisista oloista johtuvaan ajattelemiseen. Hän päinvastoin pyrki mitä tarmokkaimmin käymään pikkuporvarillisen ahdasmielisyyden ja yksitoikkoisuuden rajojen ylitse.

Mutta samat taloudelliset olot, joiden vaikutuksia vastaan hän kääntyi, olivat määräävinä siinä, että hän tämän teki ja kuinka hän tämän teki. Kirjallisesta menestyksestään hän saa kiittää sitä seikkaa, että monet tuhannet kärsivät samanlaisen pikkuporvarillisen tomppelimaisuuden ja yksitoikkoisuuden alaisina kuin hänkin. Mutta kirjallinen menestys ei vielä ole käytännöllinen menestys. Sen hän olisi voinut saavuttaa ainoastaan silloin, jos hän olisi auttanut pikkuporvarillisen tuotantotavan korvaamista toisella, korkeammalla tuotantotavalla. Mutta kun hän ei käsittänyt tätä korkeampaa tuotantopaa eikä sen tarpeita ja tehtäviä, jäi hän kaikesta ajattelussaan osottamasta opposi-

tionista huolimatta pikkuporvarillisuuden piiriin, voi asettaa tätä vastaan ainoastaan epämyksen, negationin, mutta ei positiivista kumoamista.

Kuta enemmän talouselämä kehittyy siitä alkaen, kun asumus tuli kiinteäksi, sitä enemmän sen tarpeitten ja taiteen tarpeitten taloudellisesti ja taiteellisesti tuntevain ihmisten välinen vastakkaisuus suurenee. Sitä suuremmaksi käy yksitoikkoisuus taloudellisessa työssä, ja sitä suuremmaksi ihmisten tarve vaikuttaa tätä yksitoikkoisuutta vastaan taiteen monipuolisuuden kautta.

Talonpoikaisen maanviljelyksen ja käsityön riistämisen kehitys ryösti talonpojilta ja käsityöläisiltä sen ajan ja ne varat taiteelliseen tuotantoon, joita heidän työnsä kasvava tuottavaisuus oli heille tuottanut. Tämä joutoaika ja varat joutuivat yhä enemmän riistäjien haltuun. Mutta talonpojat ja käsityöläiset eivät siitä huolimatta olleet yhtä eristettyjä taiteesta kuin tieteestä. On saunen yksinkertaisia taidetapoja, jotka eivät vaadi suuria koneistoja, ja talvi tarjosi talonpojille vielä runsaasti joutoaikaa, kuinka suuri työtaakka hänellä kesällä lieneekin ollut. Satujen ja seikkailujen kertominen lyhensi hänen pitkiä talvi-iltojansa, laulut voivat auttaa häntä vieläpä työssäkkin; hän sai myöskin vielä aikaa koristella pukua ja kutoa kaikenlaisilla kudoksilla ja leikkauksilla.

Käsityöläinen osasi yhtä hyvin hankkia itsellensä joutoaikaa lukemattomien vapaapäivien kautta, jolloin kai alkoholin nautinnolla oli tärkeä tehtävä juoppojen mestarien ja sällien keskuudessa, mutta samoin myöskin puvun koristelulla, laululla ja tanssilla. Moni käsityöläinen tuli työnsä kautta

itse taiteilijaksi. Ja vihdoinkin oli rikasten loisteliaisuus julkista, se tuotiin ylpeästi näkyviin vallan merkinä ja sitä käytettiin myös mielellään suuriin julkisiin rakennuksiin. Riistäjät eivät vielä osanneet käyttää heille virtaavain rikkauksien kasvavaa määrää parempiin kuin nautinnon tarkoituksiin. Sen käyttäminen tieteelliseen työ-

nen taideaisti, joka täytti asukasten suuret joukot ja kulloinkin johti määrättyyn tyyliäisiin, pitää puoliensa kaikesta luokkajaosta huolimatta.

Kapitalismin mukana koittaa taiteelle uusi aikakausi. Kapitali, joka siihen saakka muodosti kauppiaan tai koronkiskurin persoonassa ainoastaan yhteiskunnan täy-

Kallaveden rannalla

hön miellytti ainoastaan harvoja, valittuja henkiä; yksilön, kodin kaupungin koristaminen taideteoksilla tuli kaupunkien ylimyskunnan yleiseksi tehtäväksi. Kuten julkisempaa yhteiskunnallinen elämä tähän aikaan oli, sitä suurempi se taidenautinnon runsaus, mikä juhlapäivinä tuli koko kaupunkilaisväestön hyväksi, sitä paremmin voi määrätty yleinen ja yhtenä-

dennyksen, riisti hyötyä rikasten taiteentarpeesta tai tuhlauksesta sekä kaikenlaisista hetkellisistä pulista, valtaa nyt koko tuotantoprosessin, tulee yhteiskunnan perustukseksi ja hallitsijaksi. Kapitalille ominainen kasautumishalu, jota siihen saakka oli pidetty halveksittavana ahneutena, ja oli näyttänyt suuresta riistäjästä naurtavalta, pienistä riistetyistä ki-

rottavalta, tulee nyt koko yhteiskunnallisen elämän käyttövoimaksi. Kun kasautuminen ei enää palvele ainoastaan kauppaa ja koronkiskomista, vaan myöskin tuotantoa, mullistaa se tekniikan perinpohjin. Riistäjän tehtävä ei nyt enää ole nauttiminen, vaa kasaminen, toisin sanoen säästäminen, "kieltäytyminen", kuten porvarilliset taloustieteilijät sanovat. Ja kapitalistisen tuotantotavan alkuaikoina voitiin todella puhuakin kapitalististen teollisuudenharjoittajain säästäväisyydestä. Ylellisyys pidettiin nyt rangaistavana, taide leimattiin synnilliseksi kevytmielisyydeksi. Riistämisen kasvaessa syntyy sitten teollisuuskapitalistienkin keskuudessa uudelleen ylellisyys, mutta ensin salassa, kasautumiskäskyn rikkomisena. Lopulta kapitalistiluokan harjoittaman riistämisen summa kohoaa huimaavan suureksi, ja silloin syntyy mieletön ylellisyys, joka tapaa vertaisensa korkeintaan roomalaisen keisarikunnan alkuaikoina. Mutta samaan aikaan myöskin kasvaa esiin uhkaava kumouksellinen köyhälistö, jota pelätään ja jota ei tahdota ärsyttää komeilemalla ylellisyydellä.

Se pysyykin enimmäkseen julkisuudelta salassa, ja samoin myöskin taide, joka muodostaa osan tätä ylellisyyttä.

Sama kasautuminen, joka tällä tavalla vaikuttaa sen, että julkinen taide yhä enemmän katoaa, alentaa tekniikan mullistuksen kautta työn mitä toivottamimpaan yksitoikkoisuuteen, jatkaa työajan loppumattomiin, supistaa vapaa-päivien luvun äärimmäisyyksiin.

Katolinen kirkko jumalanpalveluksineen oli vielä ollut yleinen koko väestön käytettävissä oleva taidelaitos ja on sellainen jossakin

määrässä vielä tänäänkin. Uuden kapitalismin mukana ylenevä protestanttinen jumalanpalvelus on kadottanut kaiken taiteellisen monipuolisuuden ja huokaa samaa ikävyyttä kuin tehdaskin.

Ja sen ohella suurkaupungit kasvavat suhteettomasti, joten köyhälistöltä supistetaan yhä ahtaammalle pääsy luonnon helmaan, kaiken kauneuden ja kaiken kauneusaistin ikuiselle alkulähteelle, ja se rajoitetaan yhä suppeammalle kortteliansa synkkään alastomuuteen.

Ei siis ihme, että väestön suurilta joukoilta katoaa taidekäsitys ja yhtenäinen tyyliaisti. Eivätkä kapitalistiset riistäjätkään voi kehittää sitä edes omaa piiriänsä varten. Sillä he eivät muodosta, kuten muinaiset ylimystöt, suljettua kerrosta, jossa kaikki nautintokyvyt ovat käyneet perintönä kautta vuosisatojen sekä polvi polvelta hienostuneet. Alituisten mullistusten alaisena ei kapitalistinen tuotantotapa salli taloudellisten hallitsijain pysyvän suvun syntymistä. Se nielee menestyneitten raharuhtinasten pojat ja jälkeläiset ja kohottaa uusia nousukkaita niiden tilalle. Pitemmän aikaa säilynyt hallitsijasuku, kuten Rothschilden, on poikkeus. Tämän suurten riistäjäin persoonain alituisten vaihtelun tulisi muka sovittaa köyhälistö kohtalonsa kanssa. Juuri kuin tämä tahtoi käydä riistäjäin persoonan eikä riistännän tosiasian kimppuun!

Tällaisissa oloissa ei tietysti voi olla puhuttakaan nousukkaiden taideaistista. He antavat kuuluisain nimien sokaista silmänsä. Taiteilijan ja runoilijan, joka ei ole päässyt kuuluisaksi, täytyy koettaa hämmästyttää maailmaa ennen kuulumattomalla, mieliä kiihoittavalla. Siitä ajan tyylittömyys,

nopea suuntien vaihtuminen, alituinen liiallisuuksien etsiminen.

Taidenautinnoista suljetuissa köyhälistöjoukoissa syntyy samaan aikaan sitä polttavampi taiteen ikävöiminen, kuta toivottomampaa heidän elämänsä, kuta

taistelu työtaakan keventämiseksi kaikki työntekijäin voimat. Itse tässä taistelussa herää heissä sitten harrastus niihin tieteisiin, jotka auttavat heitä toimimaan tarkoituksenmukaisemmin ja suuremmalla menestyksellä, siis aluksi

Talvimaisema Suomesta

köyhempää ja yksitoikkoisempia ne aineelliset nautinnot, jotka ovat heidän saatavissaan.

Käytännöllisesti ei tämän kaipaun ole helppo saada mitään aikaan. Ensiksikin tarvitsee alkeellisimpien elinehtojen, ravinnon, vaatetuksen, asunnon parantamista tarkoittava taistelu samoin kuin

niihin tieteen osiin, joissa prolettaarisen ja porvarillisen katsantokannan välinen vastakkaisuus tulee jyrkemmin ja välittömimmin esiin. Mutta kuta enemmän köyhälistön henki karaistuu näiden taisteluitten kautta, kuta enemmän sen näköpiiri niissä laajenee, sitä enemmän se kaipaa tiedettä tieteen

itsensä vuoksi, yli luokkataistelunsa käytännöllisen edun. Ja samassa määrässä siinä kasvavat sen taiteelliset tarpeet ja vaatimukset samoin kuin voima pukea nämä vastaavaan muotoon.

Tällöin ei kuitenkaan ole tarpeellista, että syntyy erityinen, porvarillisen taiteen yläpuolella oleva proletaarinen taide. On määräytyä suhteita, jotka yhä enemmän kuolettavat taideaistia porvarikunnassa tai saattavat sen yhä suuremmassa epävarmuudessa hapuilemaan sinne tänne, mutta samantaiset suhteet ovat sitä vastassa myöskin köyhälistön keskuudessa.

Proletaarista taidetta, joka olisi porvarillista korkeammalla, ei siis ehkä ole odotettavissa. Taiteen uuden aikakauden ei täydy puhjeta köyhälistöstä, vaan köyhälistön kohoamisesta.

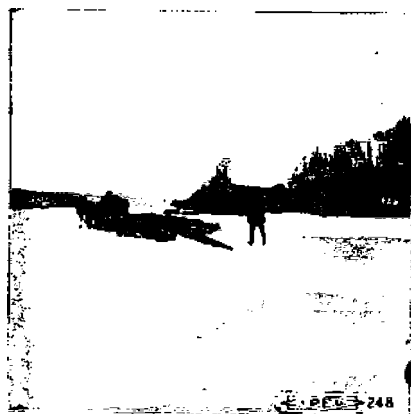
Mutta vaikka proletaarisen taiteen kaipuun ei aluksi tarvitsekaan välttämättä johtaa uuden, korkeamman taiteen luomiseen, vaikka sen olisikin tyytyminen tavoittelemaan suurempaa osallisuutta siitä taiteesta, mitä porvarikunta nykyään pitää yksinoikeutenaan, niin on se kaikissa tapauksissa, sitä

Käirettömyys

mukaa kuin köyhälistö voittaa voimaa, vaikuttava yhä enemmän siihen suuntaan, että saatavissa olevista tuotantovoimista asetetaan suurempi osa taiteellisen luomisen käytettäväksi sekä että laajennetaan joutotaikaa, joka jää jokaiselle yhteiskunnan jäsenelle vapaasti käytettäväksi taiteelliseen toimintaan tai taiteellisiin nautintoihin.

Samoin kuin tieteen tarve, samoin ajaa myöskin taiteen tarve nykyaikaisen köyhälistön, päin vastoin kuin käsityöläiset ja talonpojat, rajoittamaan aikaa ja voimia, jotka ovat yhteiskunnan käytettävissä ravinnonsaannin mahdollisuuden laajentamiseksi. Tämän ei silti tarvitse vaikuttaa ravintoainneiden hankinnan palveluksessa olevan yhteiskunnallisen tuotantovoiman ehdotonta supistamista, koska tämä kehitys on mitä läheisimmässä yhteydessä sen teknillisen edistyksen kanssa, joka lisäämistään lisää inhimillisen työn tuotantovoimaa. Edistyvä tekniikka synnyttää yhä kasvavan halun saada taide ja tiede kansanomaiseksi, saada lisää joutoaikaa. Tämä tekniikka vasta tekee mahdol-

Talvinen talvil

liseksi ja tekee myöskin välttämättömäksi sen tyydyttämisen, koska se sellaisenaan merkitsee vain työn lisääntyvää yksitoikkoisuutta ja hengen kuolettamista.

Mutta taidenautinto ei tee luonnon suomaa nautintoa tarpeettomaksi, vaan on päinvastoin sen edellytyksenä. Taide ei voi tyhjentää luonnon moninaisuutta, se voi ainoastaan yksinkertaisesti viitata siihen, antaa sille vain jonkunlaisen vastikkeen. Taide voi saavuttaa parhaansa ainoastaan siellä, missä se alituisesti ammentaa luonnosta. Taide, jonka oppii ainoastaan taiteesta, olkoonpa niinkin korkealla olevasta kuin antiikisesta, kadottaa monipuolisuutensa, tulee teeskennellyksi, sovinnaiseksi ja — mikä pahinta taideteokselle — ikävystyttäväksi.

Suurimpiin nautintoihin, mitä taide meille hankkii, ei kuulu ainoastaan aineellisen työn yksitoikkoisuuden vastustaminen, vaan myöskin se, että se saa meidät pa-

remmin käsittämään luonnon monipuolisuutta. Taiteilijahan eroaa tavallisesta ihmisestä siinä, että hän näkee ja kuulee enemmän, tuntee hienommin kuin tämä, huomaa paremmin luonnon monipuolisuuden ja myöskin moninaisuudessa vallitsevan yhtenäisyyden sekä osaa tuoda sen esiin, niin että tuntemme sen hänen kanssansa ja opimme hänen kanssaan löytämään sen jälleen luonnossa. Tällä tavalla nuoren taiteilijankin täytyy tutkia vanhoja mestareita; ei jäljennäkseen heitä, vaan oppiakseen heidän kauttansa paremmin käsittämään luontoa.

Taide kuolee, ellei se ole alituisessa kosketuksessa luonnon kanssa, se ei voi korvata tätä, samoin kuin tiedekään ei ammenna voimia alituiseseen kehittymiseen omasta itsestään, vaan ainoastaan ulkomailman havaitsemisesta ja alituisen aistintemme havaittavissa olevan piirinsä laajentamisesta.

